

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

DOPORUČENÍ

RADA

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 22. května 2018

o podpoře společných hodnot, inkluzivního vzdělávání a evropského rozměru ve výuce

(2018/C 195/01)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na články 165 a 166 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Unie je založena na společných hodnotách a obecných zásadách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin, stanovených v článku 2 Smlouvy o Evropské unii. Podle článku 3 uvedené smlouvy je cílem Unie zastávat a podporovat své hodnoty.
- (2) Unie inspirovaná těmito hodnotami dokázala spojit země, společenství a lidi v jedinečném politickém projektu, který Evropě zajistil nejdelší období míru, jež v konečném důsledku přispělo k sociální stabilitě a hospodářské prosperitě. Skutečnost, že členské státy přijaly hodnoty stanovené ve Smlouvě, vytváří společný základ, z něž vyplývá specifický charakter evropského způsobu života a identity a díky němuž má Unie svoje místo na světové scéně.
- (3) Unie a její členské státy čelí mnoha výzvám, jako je populismus, xenofobie, nacionalismus rozdělující společnost, diskriminace, šíření falešných zpráv a dezinformací, jakož i výzvě, kterou představuje radikalizace vedoucí k násilnému extremismu. Tyto jevy by mohly představovat závažnou hrozbu pro základy našich demokracií, narušit důvěru v právní stát a demokratické instituce a bránit pocitu sounáležitosti v rámci našich evropských společností a mezi nimi.
- (4) Nedostatek informovanosti o vzniku, důvodech vytvoření a základním fungování EU přispívá k dezinformacím a brání vytváření informovaných názorů na její činnost. Povědomí o rozmanitosti Unie a jejích členských států podporuje vzájemný respekt, porozumění a spolupráci v rámci členských států a mezi nimi.
- (5) Rozhodující úlohu při prosazování společných hodnot hraje vzdělávání ve všech formách a na všech úrovních, již od raného věku. Pomáhá zajistit sociální začlenění tím, že všem dětem poskytuje spravedlivou šanci a rovné příležitosti k dosažení úspěchu. Umožňuje jim stát se aktivními občany s kritickým přístupem a zlepšuje chápání evropské identity.
- (6) Na zasedání v rámci agendy lídrů, které se konalo v listopadu 2017 v Göteborgu, jednali evropští vedoucí představitelé o důležitosti vzdělávání a kultury pro budoucnost Evropy. Jako příspěvek k této rozpravě prezentovala Komise svou vizi evropského prostoru vzdělávání a navrhla řadu iniciativ ve svém sdělení s názvem „Posilování evropské identity prostřednictvím vzdělávání a kultury⁽¹⁾“, v němž se uvádí, že „posilování naší evropské identity zůstává stále naším základním úkolem a vzdělávání a kultura představují to nejlepší řešení pro jeho splnění“.

⁽¹⁾ COM(2017) 673 final.

- (7) V návaznosti na zasedání vedoucích představitelů v Göteborgu Evropská rada ve svých závěrečných závěrech ze dne 14. prosince 2017 zdůraznila, že vzdělávání a kultura mají zásadní význam při budování inkluzivních a soudržných společností a k udržení naší konkurenceschopnosti ⁽¹⁾.
- (8) Jeden z cílů strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020) ⁽²⁾, a to podpora rovnosti, sociální soudržnosti a aktivního občanství, byl stanoven s ohledem na zásadu, že vzdělávání by mělo podporovat mezikulturní kompetence, demokratické hodnoty a respektování základních práv, předcházet všem formám diskriminace a rasismu a bojovat proti nim a připravit děti, mladé lidi i dospělé tak, aby byli schopni pozitivně komunikovat se svými vrstevníky pocházejícími z různých prostředí.
- (9) V pařížském prohlášení, které dne 17. března 2015 přijali evropští ministři školství, se členské státy zavázaly podporovat společné hodnoty a posilovat kritické myšlení a mediální gramotnost, inkluzivní vzdělávání a mezikulturní dialog. Reakce na celounijní veřejnou konzultaci ⁽³⁾ jasně ukazují, že inkluzivní vzdělávání by se mělo podporovat. Pouze 16 % respondentů se domnívá, že vzdělávání již tohoto cíle dosahuje; 95 % respondentů pak zastává názor, že vzdělávání by mělo mladým lidem pomoci pochopit význam společných hodnot a že Unie by měla být členskými státy nápomocna při plnění tohoto úkolu (98 %).
- (10) Průzkum Eurydice z roku 2017 týkající se výchovy k občanství na školách v Evropě ukazuje, že tato výchova je v současné době středem pozornosti v řadě evropských zemí. Téměř polovina zemí však stále ještě nemá vypracované žádné politiky, pokud jde o začlenění výchovy k občanství do počátečního vzdělávání učitelů. Proto je třeba učitele podporovat a posilovat jejich postavení prostřednictvím opatření, která jim pomohou při vytváření kultury a prostředí otevřeného vzdělávání a při zacházení s různými studijními skupinami, aby mohli vyučovat občanské kompetence, předávat sdílené dědictví Evropy, prosazovat společné hodnoty a být vzorem pro účastníky vzdělávání.
- (11) V několika členských státech je nadále akutním problémem radikalizace vedoucí k násilnému extremismu. Nedílnou součástí řešení tohoto problému je prosazování společných hodnot jako prostředku pro dosažení sociální soudržnosti a integrace, mimo jiné i prostřednictvím politik v oblasti vzdělávání. Aby podpořila členské státy v jejich úsilí, zřídila Evropská komise v červenci 2017 skupinu na vysoké úrovni zabývající se radikalizací ⁽⁴⁾, která má identifikovat podpůrná opatření, a to i ve vzdělávání.
- (12) Nejnovější výsledky průzkumu PISA a Monitoru vzdělávání a odborné přípravy (2017) poukazují na souvislost mezi nerovností v oblasti vzdělávání a socioekonomickým zázemím studentů. Údaje PISA ukazují, že u studentů z chudších domácností je třikrát vyšší pravděpodobnost horších výsledků než u jejich lépe ekonomicky situovaných spolužáků a že u studentů z rodin migrantů je dvakrát vyšší pravděpodobnost slabých výsledků než u jiných studentů. Aby se zamezilo marginalizaci mladých lidí, je nesmírně důležité disponovat inkluzivními a spravedlivými systémy vzdělávání, které podporují soudržné společnosti, kladou základy pro aktivní občanství a zvyšují zaměstnatelnost.
- (13) Z mezinárodní studie o občanské výchově a výchově k občanství z roku 2016, kterou provedla Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků v oblasti vzdělávání, vyplývá, že národní a evropská identita mohou pozitivním způsobem existovat vedle sebe a že nejsou ve vzájemném rozporu. Ze studie rovněž vyplývá, že studenti s větší mírou občanských znalostí jsou také často studenti, kteří vyjadřují tolerantnější postoje.
- (14) Průzkumy Eurobarometr odhalují pozoruhodně nízkou úroveň vědomostí o Unii. Podle průzkumu veřejného mínění z roku 2014 má 44 % dotázaných za to, že mají omezené znalosti o fungování Unie, a v průzkumu z roku 2011 poměrná většina respondentů uvedla, že nemá o Evropské unii dostatek informací. Stejná studie rovněž ukázala, že třetina lidí nezná přesný počet členských států Unie. Průzkum Eurobarometr z roku 2017 ukázal, že 89 % mladých Evropanů souhlasí s tím, že by vlády jednotlivých států měly zlepšit vzdělávání ve školách, pokud jde o jejich práva a povinnosti jako občanů Unie. Z nejnovějšího průzkumu Eurobarometr pak vyplývá, že 35 % respondentů má za to, že pro budoucnost Evropy by byly velmi užitečné srovnatelné standardy vzdělávání.

⁽¹⁾ Dokument EUCO 19/1/17 REV 1.

⁽²⁾ Společná zpráva Rady a Komise pro rok 2015 o provádění strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020) – Nové priority evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (Úř. věst. C 417, 15.12.2015, s. 25).

⁽³⁾ Dokument SWD(2018)13 final.

⁽⁴⁾ Rozhodnutí Komise ze dne 27. července 2017, kterým se zřizuje expertní skupina Komise na vysoké úrovni pro radikalizaci. (Úř. věst. C 252, 3.8.2017, s. 3).

- (15) V této souvislosti je nezbytné, aby členské státy zvýšily své úsilí v dalším plnění všech cílů pařížského prohlášení z roku 2015. Je obzvláště důležité pokračovat v prosazování společných hodnot coby prostředku k dosažení soudržnosti a inkluze, podporovat vytváření prostředí participativního učení na všech úrovních vzdělávání, zlepšovat odbornou přípravu pro učitele v oblasti občanství a rozmanitosti a zvyšovat mediální gramotnost a schopnost kritického myšlení všech účastníků vzdělávání.
- (16) Pro dosažení soudržnějších společností je třeba zajistit skutečně rovný přístup ke kvalitnímu inkluzivnímu vzdělávání pro všechny účastníky vzdělávání, včetně těch, kteří jsou z rodin migrantů, pocházejí ze znevýhodněného socioekonomického prostředí nebo mají zvláštní potřeby či postižení, a to v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Členské státy by při tomto úsilí mohly využívat existujících nástrojů Unie, zejména programu Erasmus+, evropských strukturálních a investičních fondů, programů Kreativní Evropa, Evropa pro občany a Práva, rovnost a občanství, Evropského sboru solidarity a programu Horizont 2020, jakož i pokynů a odborných poznatků Evropské agentury pro speciální a inkluzivní vzdělávání.
- (17) Program Erasmus+ ukazuje, že mobilita a přeshraniční kontakty jsou efektivním způsobem poznání evropské identity. Je důležité, aby příležitostmi nabízených v rámci tohoto programu mohly stejným způsobem využívat všechny kategorie účastníků vzdělávání v celé Evropě, zejména pokud jde o školní výměnné pobyty mezi členskými státy. Vynikajícím nástrojem umožňujícím přímý kontakt mezi žáky je virtuální mobilita, především prostřednictvím sítě e-Twinning, která se bude v nadcházejících letech využívat ve větším rozsahu a v kombinaci s fyzickou mobilitou.
- (18) Cílem zavedení evropského rozměru výuky by mělo být pomoci účastníkům vzdělávání poznávat evropskou identitu v celé její rozmanitosti a posilovat evropský pozitivní a inkluzivní pocit sounáležitosti, a to jako doplnění jejich místních, regionálních a národních identit a tradic. Je to důležité i v zájmu lepšího porozumění Unii a jejím členským státům.
- (19) Toto doporučení plně dodržuje zásady subsidiarity a proporcionality. Obsahem tohoto doporučení nejsou dotčeny existující vnitrostátní iniciativy v těchto oblastech, zejména v oblasti vnitrostátní občanské výchovy,

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

Členské státy by měly:

Podpora společných hodnot

1. Posilovat sdílení společných hodnot uvedených v článku 2 Smlouvy o Evropské unii od raného věku a na všech úrovních a ve všech formách vzdělávání a odborné přípravy v celoživotní perspektivě s cílem posílit sociální soudržnost a pozitivní a inkluzivní pocit sounáležitosti na místní, regionální, celostátní a unijní úrovni.
2. Pokračovat v plnění závazků pařížského prohlášení, zejména prostřednictvím:
  - a) prosazování vzdělávání v oblasti aktivního občanství a etiky, jakož i otevřené atmosféry v učebnách, aby se podpořily tolerantní a demokratické postoje a sociální, občanské a mezikulturní kompetence;
  - b) prohloubení kritického myšlení a mediální gramotnosti, zejména při používání internetu a sociálních médií, s cílem posílit informovanost o rizicích souvisejících se spolehlivostí informačních zdrojů a pomoci uplatňovat zdravý úsudek;
  - c) využívání stávajících struktur, či v případě potřeby vytvoření nových struktur, které podporují aktivní účast učitelů, rodičů, studentů a širšího společenství na životě škol; a
  - d) podpory příležitostí pro demokratickou účast mladých lidí, jakož i aktivní, kritickou a odpovědnou společenskou angažovanost.
3. Účinně využívat existujících nástrojů na podporu výchovy k občanství, jako je rámec kompetencí pro demokratickou kulturu vypracovaný Radou Evropy.

Zajišťování inkluzivního vzdělávání

4. Podporovat inkluzivní vzdělávání pro všechny účastníky vzdělávání, především:
  - a) začleněním všech účastníků vzdělávání do kvalitního vzdělávání od raného dětství a v průběhu celého života;

- b) poskytováním nezbytné podpory všem účastníkům vzdělávání v souladu s jejich konkrétními potřebami, včetně studentů pocházejících ze znevýhodněného socioekonomického prostředí či z rodin migrantů, osob se zvláštními potřebami a nejnadanějších studentů;
  - c) usnadněním přechodu mezi různými směry a úrovněmi vzdělávání a umožněním poskytování náležitého poradenství pro volbu školy a povolání.
5. Účinně a na dobrovolném základě využívat Evropskou agenturu pro speciální a inkluzivní vzdělávání s cílem uplatňovat a monitorovat úspěšné inkluzivní přístupy ve svých systémech vzdělávání.

Podpora evropského rozměru ve výuce

6. Prosazovat evropský rozměr ve výuce podporou:

- a) porozumění evropským souvislostem a společnému dědictví a hodnotám a povědomí o jednotě a sociální, kulturní i historické rozmanitosti Unie a jejích členských států;
- b) porozumění počátkům, hodnotám a fungování Unie;
- c) účasti žáků a učitelů v síti e-Twinning, přeshraniční mobilitě a nadnárodních projektech, zejména v případě škol;
- d) projektů na místní úrovni za účelem zvýšení informovanosti o Evropské unii a zlepšení jejího chápání ve vzdělávacích zařízeních, především prostřednictvím přímé interakce s mladými lidmi, jako jsou každoroční dobrovolné oslavy „Dne Evropské unie“ ve vzdělávacích zařízeních.

Podpora pedagogických pracovníků a výuky

7. Umožnit, aby pedagogičtí pracovníci prosazovali společné hodnoty a poskytovali inkluzivní vzdělávání, a to prostřednictvím:
- a) opatření, jež mají pomoci pedagogickým pracovníkům a zlepšit jejich schopnost šířit společné hodnoty a propagovat aktivní občanství a současně vzbuzovat pocit sounáležitosti a reagovat na různé potřeby účastníků vzdělávání; a
  - b) prosazování počátečního i dalšího vzdělávání, výměn a aktivit vzájemného učení a vzájemného poradenství, jakož i odborného vedení a mentorování pro pedagogické pracovníky.

Provádění opatření

- 8. Přezkoumat a v případě potřeby zlepšit existující politiky a postupy v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a neformálního učení za účelem plnění těchto doporučení.
- 9. Identifikovat potřeby a zvýšit zapojení veřejnosti, a to s pomocí existujících údajů či v případě potřeby sběru nových údajů s cílem zlepšit fakticky podloženou tvorbu politik zaměřených na sociální a občanský rozměr vzdělávání a odborné přípravy.
- 10. Nadále spolupracovat v mezích strategických rámců EU pro spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, mládeže, sportu a kultury prostřednictvím vzájemného učení, vzájemného poradenství a výměny osvědčených postupů v zájmu prosazování společných hodnot.
- 11. Za účelem provádění těchto doporučení účinně využívat nástroje financování EU, zejména program Erasmus+, evropské strukturální a investiční fondy a programy Kreativní Evropa, Evropa pro občany, Práva, rovnost a občanství a Horizont 2020.

VÍTÁ ZÁMĚR KOMISE:

- 12. Podporovat členské státy v provádění ustanovení tohoto doporučení za pomoci dostupných prostředků a finančních nástrojů, jako je program Erasmus+, zvláště prostřednictvím mobility ve vzdělávání na všech úrovních vzdělávání, se zaměřením na školy, nadnárodní projekty, síť e-Twinning, jakož i činnosti programu Jean Monnet.
- 13. Podporovat celostátní a regionální politické reformy a zlepšení postupů prostřednictvím strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020) a všech navazujících rámců.

14. V případě potřeby vytvářet a pravidelně přezkoumávat praktické referenční nástroje a pokyny pro tvůrce politik a odborníky z praxe a podpořit výzkum a zapojení zúčastněných stran s cílem reagovat na potřeby v oblasti znalostí.
15. Posuzovat a vyhodnocovat opatření přijatá v reakci na toto doporučení, zejména prostřednictvím rámce ET 2020, včetně Monitoru vzdělávání a odborné přípravy.

V Bruselu dne 22. května 2018.

Za Radu

předseda

K. VALCHEV
